

RoHS-direktiivi reguleerimisala, otsustusjuhend

PÕHIKÜSIMUS:

1. Kas seade kuulub elektri- ja elektroonikaseadmete mõiste alla (vt artikli 3 punkt a)?

JÄRGNEVAD KÜSIMUSED:

1. Kas elektri- või elektroonikaseade vajab nõuetekohaseks toimimiseks elektrivoolu või elektromagnetvälja? või
2. Kas seade toodab, kannab üle või mõõdab nimetatud voolu või välja? ja
3. Kas seade on kavandatud kasutamiseks kuni 1000 V vahelduvvooluga või 1500 V alalisvooluga? (kohaldatakse mõlema seadmetüübi suhtes)

Küsimustele vastamiseks tuleb juhtumipõhiselt hinnata konkreetse elektri- või elektroonikaseadme või seadmetüübi ehitust ja tehnilisi omadusi, et teha kindlaks konkreetse elektri- või elektroonikaseadme funktsioon ja otstarve.

Direktiivi alussäte on toodud artikli 4 lõikes 1, millega keelatakse lõikes nimetatud erinevaid aineid ja valmistisi sisaldavate elektri- ja elektroonikaseadmete turule laskmine. Seega võib toote funktsiooni ja otstarbe kindlakstegemisel lisaks ehitusele ja tehnilistele omadustele arvesse võtta ka elektri- või elektroonikaseadme turule laskmise ajal esitatavat teavet – vt siiski küsimuse 3 juures antud seletust mõistele “konstruktsioonilahendus”.

Kaks esimest küsimust on alternatiivid, mis tähendab, et jaatavalt tuleb vastata ainult ühele küsimusele. Kolmas küsimus on kumulatiivne, mis tähendab, et sellele tuleb igal juhul jaatavalt vastata.

Küsimus 1: kas elektri- või elektroonikaseade vajab nõuetekohaseks toimimiseks elektrivoolu või elektromagnetvälja?

Sõnastus “nõuetekohaseks toimimiseks” osutab sellele, et seade vajab elektrivoolu või elektromagnetvälja oma põhifunktsiooni ja otstarbe säilitamiseks.

Nimetatud hindamise lähtekohaks on elektri- või elektroonikaseadme peamise toiteallika kindlakstegemine. Kui elektri- või elektroonikaseadme peamine toiteallikas on elektrivool või elektromagnetväli, on vastus sellele küsimusele „jah”.

Lisaks võib antud küsimuse puhul oluline olla ka see, kas elektrivool või elektromagnetväli omab elektri- või elektroonikaseadme põhifunktsiooni või otstarbe jaoks muul viisil olulist tähtsust. See kehtib juhul, kui elektri- või elektroonikaseade ei saa täita oma põhifunktsiooni või otstarvet ilma elektrivoolu või elektromagnetväljata.

Küsimus 2: kas seade toodab, kannab üle või mõõdab nimetatud voolu või välja?

See küsimus viitab, et elektrivoolu ja elektromagnetvälja tootmine, ülekanne või mõõtmine peab olema elektri- või elektroonikaseadme konkreetne funktsioon või

otstarve, kuna siin puudub taoline täpsustav sõnastus nagu "nõuetekohaseks toimimiseks".

Nimetatud küsimusele vastamisel on eriti oluline meeles pidada, et kõnealune elektri- või elektroonikaseade peab kuuluma ka ühte WEEE-direktiivi IA lisas välja toodud kaheksast kategooriast (vt käesoleva juhendi lisas B selgitatud küsimusi).

Küsimus 3: kas seade on kavandatud kasutamiseks kuni 1000 V vahelduvvooluga või 1500 V alalisvooluga?

Nimetatud küsimusele tuleb vastata täielikult elektri- või elektroonikaseadme "konstruktsioonilahenduse" põhjal. Selleks loetakse elektri- või elektroonikaseadme ehitust ja tehnilisi omadusi, kusjuures elektri- või elektroonikaseadme turule laskmisel esitatud teave ei oma selles küsimuses tähtsust.

RoHS-direktiivi reguleerimisala, otsustusjuhend

PÕHIKÜSIMUS:

2. Kas toode kuulub WEEE-direktiivi IA lisas nimetatud kategooriasse 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 või 10?

JÄRGNEVAD KÜSIMUSED:

1. Kas toodet on lisades otseselt nimetatud (konkreetsed kanded)? *või*
2. Kas toodet saab lugeda kuuluvaks mõne lisades toodud näitliku loetelu hulka? *või*
3. Kas toode liigitatakse kodumajapidamise valgustite või hõõglambipirnide kategooriasse? *ja*
4. Kas toode on turule lastud selleks, et see täidaks mõnele lisades toodud näitele vastavat funktsiooni? (kehtib nii konkreetsete kui näitliku loetelu suhtes – kui turule lastud tootel on mitu otstarvet, loetakse toode RoHS-direktiivi reguleerimisalasse kuuluvaks juhul, kui mõni nimetatud otstarvetest kattub mõnes lisade loetelus nimetatud otstarbega)

Küsimustele vastamiseks tuleb juhtumipõhiselt hinnata konkreetse seadme ehitust, tehnilisi omadusi ja elektri- või elektroonikaseadme turule laskmise ajal esitatud teavet, et teha kindlaks elektri- või elektroonikaseadme funktsioon ja otstarve. See tähendab, et nimetatud küsimusele vastamisel tuleb arvesse võtta nii elektri- või elektroonikaseadme tehniliste aspektidega seotud teavet kui ka toote turustamisel esitatavat teavet (nt märgistus, kasutusjuhendid ja reklaamtekst).

RoHS-direktiivi reguleerimisala määratlemise lähtekohaks on muidugi WEEE-direktiivi IA lisa. Juba WEEE/RoHS-direktiivi esimesest ettepanekust peale on selge, et komisjoni soov oli kohaldada nii WEEE- kui ka RoHS-tüüpi õigusaktide puhul sama reguleerimisala. Nende kahe õigusaktide tüübi eraldamine nõukogu ja parlamendiga peetud läbirääkimiste käigus ei tähenda, et see soov oleks muutunud. Samas ei saa automaatselt eitada, et kahe direktiivi reguleerimisala võib mõnel väga konkreetsel juhul lahkneda, kui seda nõuab RoHS-direktiivi teistsugune eesmärk, struktuur või õiguslik alus. IB lisa võib kasutada näitliku/mitteamendava loeteluna toodetest, mis kuuluvad RoHS-direktiivi reguleerimisalasse.

Fikseeritud seadmestikud otseselt RoHS-direktiivi tekstis ei sisaldu. Lisaks ei sisalda ka WEEE-direktiiv seda tüüpi elektri- ja elektroonikaseadmete selget ja õiguslikult siduvat määratlust. Ent kui võtta aluseks olukord, kus elektri- või elektroonikaseade kaotab mõne teise toote või struktuuri koosseisus oma eripära, algupärase olemuse, funktsiooni või otstarbe, nii et seda ei saa enam määratleda nimetatud 8 kategooria abil, jääb see reguleerimisalast välja.

Esmane kohustus otsustada selle üle, kas toode kuulub või ei kuulu RoHS-direktiivi reguleerimisalasse, lasub tootjal. Täitevasutusel on õigus oma jõustamiskohustuste täitmise osana selline otsus vaidlustada.

Küsimus 1: kas toodet on lisades otseselt nimetatud (konkreetsed kanded)?

Nimetatud küsimusele vastamisel tuleb meeles pidada, et WEEE-direktiivi lisades kasutatud elektri- ja elektroonikaseadmete kaheksa kategooria nimetused on üldised viited igasse kategooriasse kuuluvatele elektri- ja elektroonikaseadmetele. See

tuleneb asjaolust, et IB lisa on illustratiivne ning seetõttu tuleb nimetusi tõlgendada samavõrd paindlikult.

Samuti tuleb meeles pidada, et WEEE-direktiivi lisades on nimetatud nii eraisikutele kui ka erialaseks kasutamiseks müüdavaid elektri- ja elektroonikaseadmeid. Seega hõlmavad WEEE-direktiivi lisades toodud kaheksa kategooriat nii eraisikute poolt kasutatavaid kui ka erialaselt kasutatavaid tooteid.

Eriti 6. kategooria puhul tuleb tähele panna, et sellesse kategooriasse ei kuulu suured paiksed tööstuslikud tööriistad. Samas ei ole see elektri- ja elektroonikaseadmete tüüp RoHS- ega WEEE-direktiivis selgelt määratletud.

Küsimus 2: kas toodet saab lugeda kuuluvaks mõne lisades toodud näitliku loetelu hulka?

Sellele küsimusele vastamisel tuleb eriti arvesse võtta RoHS-direktiivi eesmärgi, sest vastus sõltub suuresti igal konkreetsel juhul antavast hinnangust. Kui nimetatud sätete tõlgenduse tõttu tekib kahtlus, kas mõni elektri- või elektroonikaseade kuulub mõne viidatud nimetuse alla, tuleb elektri- või elektroonikaseade lugeda selle alla kuuluvaks juhul, kui see toob kaasa inimeste tervise või keskkonna parima kaitse. Selles osas võib kaaluda, kas samaväärset kaitset on võimalik saavutada ka ühenduse õigusaktide muude osade kohaldamisega (vt otsustusjuhendi lisa C) ning samuti võib kaaluda selle mõju WEEE-direktiivi toimimisele.

See on eriti oluline uut tüüpi elektri- ja elektroonikaseadmete puhul, mille aluseks on direktiivi vastuvõtmise järgselt tehtud tooteuundused, või direktiivi vastuvõtmise järel esmakordselt turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmete puhul.

Küsimus 3: kas toode liigitatakse kodumajapidamise valgustite või hõõglambipirnide kategooriasse?

Nimetatud tüüpi seadmed ei kuulu WEEE-direktiivi reguleerimisalasse, kuid on otseselt arvatud RoHS-direktiivi reguleerimisalasse.

Mõistet "valgustid" tuleb tõlgendada avaras tähenduses. Seega ei piirdu see teatud tüüpi valgustitega, nt luminofoorlampide valgustitega.

Valgustiks loetakse seega lampi ümbritsev struktuur, kaasa arvatud lambihoidik või -pesa koos juhtme ja pistikuga, mis on kavandatud lambipirni ja muude lisade hoidmiseks ning nende kinnitamiseks seinale, laele või eraldiseisva lambi kere külge. Samuti loetakse kodumajapidamise valgusti osaks lambivari ja võimalikud muud lambi koostisosad.

Küsimus 4: kas toode on turule lastud selleks, et see täidaks mõnele lisades toodud konkreetsele või näitlikule kandeale vastavat funktsiooni?

Kui turule lastaval elektri- või elektroonikaseadmel on mitu funktsiooni ja otstarvet, loetakse see elektri- või elektroonikaseade RoHS-direktiivi reguleerimisalasse kuuluvaks juhul, kui üks neist funktsioonidest kuulub mõne lisades nimetatud kategooria alla.

RoHS-direktiivi reguleerimisala, otsustusjuhend

PÕHIKÜSIMUS:

3. Kas toote suhtes kohaldatakse vasturääkivaid ohutuse või tervishoiuga seotud sätteid teisi valdkondi reguleerivates ühenduse õigusaktides või jäätmeid käsitlevates ühenduse eriõigusaktides?

JÄRGNEVAD KÜSIMUSED:

5. Kas toote suhtes kohaldatakse vasturääkivaid ohutuse või tervishoiuga seotud sätteid teisi valdkondi reguleerivates ühenduse õigusaktides? *või*

6. Kas elektri- või elektroonikaseadme suhtes kohaldatakse konkreetses ühenduse jäätmeõigusaktis (sh direktiiv 91/157/EMÜ) sisalduvaid vasturääkivaid sätteid?

Nimetatud küsimused on seotud ainult ühenduse õigusaktidega ning ei puuduta RoHS-direktiivi ja siseriiklike õigusaktide suhet.

Neile küsimustele vastamiseks tuleb põhjalikult analüüsida vastavate õigusaktide sätteid.

Analüüsi lähtekohaks on eeldus, et RoHS-direktiivi kohaldatakse muudest õigusaktidest olenemata, välja arvatud juhul, kui esineb vastuolu RoHS-direktiivi konkreetsete sätete ning ohutuse või tervishoiuga seotud ühenduse õigusaktide sätete või jäätmeid käsitlevate ühenduse eriõigusaktide sätete vahel.

Erilist tähelepanu tuleb pöörata võimalikele vastuoludele, mis on tingitud RoHS-direktiivi lisas loetletud eranditest.

Võimalikud vastuolud võivad tekkida järgmiste õigusaktidega:

Küsimus 1: direktiiv 2004/50/EÜ (raudteeseadmed) ja direktiiv 2004/108/EÜ (elektromagnetiline ühilduvus)

Küsimus 2: direktiiv 2000/53/EÜ (kasutuselt kõrvaldatud sõidukid), direktiiv 91/157/EMÜ (vana patareide direktiiv) ja direktiiv 2006/66/EÜ (uus patareide direktiiv)

RoHS-direktiivi reguleerimisala, otsustusjuhend

PÕHIKÜSIMUS:

7. Kas elektri- või elektroonikaseade on esmakordselt turule lastud enne 1. juulit 2006 või kas elektri- või elektroonikaseade on sellise elektri- või elektroonikaseadme varuosa?

JÄRGNEVAD KÜSIMUSED:

A. Kas elektri- või elektroonikaseade on Euroopa Liidus turule lastud enne 1. juulit 2006? *või*

B. Kas elektri- või elektroonikaseade on sellise seadme varuosa?

Nimetatud küsimused on omavahel seotud, sest teine küsimus tuleneb esimesest küsimusest.

Enne 1. juulit 2006 ELis turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmed on reguleerimisalast välja jäetud selleks, et anda tööstusele piisavalt aega elektri- ja elektroonikaseadmete ning nende tootmise kohandamiseks uue RoHS-direktiivi sätetega. Seetõttu ei pea enne 1. juulit 2006 turule lastud "vanad elektri- ja elektroonikaseadmed" RoHS-direktiiviga kehtestatud keelule vastama. Samuti ei kuulu direktiivi reguleerimisalasse selliste "vanade elektri- ja elektroonikaseadmete" remondiks kasutatavad varuosad.

Küsimus 1: kas elektri- või elektroonikaseade on mõnes liikmesriigis esmakordselt turule lastud enne 1. juulit 2006?

Vastus sellele küsimusele on jah, kui elektri- või elektroonikaseade on Euroopa Liidus turule lastud enne 1. juulit 2006. Peamiselt on see tingitud asjaolust, et RoHS-direktiiv põhineb EÜ asutamislepingu artikli 95, mis käsitleb siseturu loomist. Mõiste "toode" tähendab iga üksikut füüsilist toodet, mitte toodete tüüpe/mudeleid.

Vastavalt RoHS-direktiivi artikli 4 lõikele 1 ei ole ühelgi liikmesriigil lubatud direktiivi jõustada enne 1. juulit 2006. Seetõttu kehtestas seadusandja üleminekuperioodi, mis võimaldab tööstusel teha ettevalmistusi, kohandada direktiivi nõuetega ning lasta kõik nõuetele mittevastavad elektri- ja elektroonikaseadmed kõigis Euroopa Liidu liikmesriikides turule enne 1. juulit 2006, millest alates direktiiv kehtib.

Direktiivi tekstist ei selgu, kas mõistega "turg" viidatakse siseriiklikule turule või kogu Euroopa Liidu siseturule. Arvestades direktiivi õiguslikku alust ning artikli 4 lõikes 1 ette nähtud üleminekuperioodi konkreetset struktuuri, võib järeldada, et mõiste "turg" viitab Euroopa turule.

Järelikult on vastus küsimusele „jah“, kui elektri- või elektroonikaseade on mõnes Euroopa Liidu liikmesriigis esmakordselt turule lastud enne 1. juulit 2006. Selline elektri- või elektroonikaseade ei kuulu direktiivi reguleerimisalasse ning seda on lubatud kogu selle kasutusaja jooksul turustusahelas vabalt võõrandada.

Sõnastus "turule lastud" viitab, et elektri- või elektroonikaseade peab olema realselt EL turule lastud, nii et see on turustusahelas tegutsevatele ettevõtjatele vabalt kättesaadav.

ELis toodetud elektri- või elektroonikaseadme puhul tähendab see, et seade loetakse turule lastuks, kui on toimunud toote füüsiline võõrandamine või omandiõiguse üleandmine (kui seda tõendavad kehtivad dokumendid). Väljaspool ELi valmistatud elektri- või elektroonikaseadme puhul tähendab see, et elektri- või elektroonikaseade peab olema füüsiliselt ELi kohale toimetatud ning selle tollivormistus peab olema tehtud.

See hõlmab kõiki võõrandamise liike (tasu eest või tasuta) ning kõigi füüsiliste ja juriidiliste isikute tüüpide (üksikisikud või ettevõtted) vahelisi võõrandamistingimusi, olenemata nende asendist turustusahelas. Sama kontserni sees võib võõrandamise märgiks olla näiteks posti sihtnumbri muutumine.

Eeltoodust järeldeb, et pärast üleminekuperioodi kohaldatakse RoHS-direktiivi kõigi esmakordselt turule lastavate toodete suhtes.

RoHS-direktiivi on võimalik jõustada kogu turustusahela ulatuses, võttes arvesse, et riiklikud täitevasutused saavad RoHS-direktiivi jõustada ainult oma territooriumi piires.

Kuna direktiivi jõustamine liikmesriigi poolt on piiratud liikmesriigi territooriumiga, peaks täitevasutused tegema tihedat koostööd ning eriti peaks nad võimaluste piires teatama kõigile teistele täitevasutustele ja komisjonile kõigist RoHS-direktiivi kohaselt võetud sammudest, millega soovitakse vähendada liikmesriigi territooriumil selget ja otsest riski keskkonnale või inimeste tervisele.

Küsimus 2: kas elektri- või elektroonikaseade on sellise seadme varuosaga?

Nimetatud küsimusele tuleb vastata „jah“, kui varuosad on ette nähtud enne 1. juulit 2006 esmakordselt turule lastud elektri- või elektroonikaseadme remondiks. Selliseid mittevastavaid varuosi on lubatud vabalt turule lasta ka pärast 1. juulit 2006.

Remont on igasugune tegevus, mis on vajalik toote funktsionaalsuse osaliseks või täielikuks taastamiseks, võrreldes toote esmakordse „turule laskmise“ aegse funktsionaalsusega. RoHS-direktiiv ei esita mõiste „varuosaga“ selgitust, aga esialgse selgitusena võib varuosaga määratleda kui elektri- või elektroonikaseadme mis tahes osa, mis on vajalik toote remontimiseks vastavalt ülal toodud määratlusele.

Enne 1. juulit 2006 turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmete töövõime suurendamiseks ja/või nende ajakohastamiseks mõeldud mittevastavaid varuosi on lubatud pärast 1. juulit 2006 kasutada. Siiski ei ole lubatud selliseid osi kasutada pärast 1. juulit 2006 turule lastud uutes toodetes.